

جمهوری اسلامی ایران
سازمان برنامه و بودجه کشور
سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان

اطلس آمایش استان زنجان

دکتر محسن کلانتری

معاونت هماهنگی برنامه و بودجه

سرشناسه	: کلاتری، محسن، ۱۳۴۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: اطلس آمایش استان زنجان / محسن کلاتری؛ ناظر سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، معاونت هماهنگی برنامه و بودجه؛ [برای] سازمان برنامه و بودجه کشور، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان.
مشخصات نشر	: تهران: زنجان: سازمان برنامه و بودجه، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۰ ص.: مصور (رنگی)، نقشه (رنگی).
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۳-۱۹۰-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه ص: ۲۳۷.
موضوع	: آمایش سرزمین -- ایران -- زنجان (استان) -- اطلس‌ها
موضوع	: Reclamation of land -- Iran -- Zanjan (Province) -- Atlases
شناسه افزوده	: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، معاونت هماهنگی برنامه و بودجه
شناسه افزوده	: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان
شناسه افزوده	: سازمان برنامه و بودجه
شناسه افزوده	: Sazman Barname va Budjeh
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۸ ۶الف ۸ک ۳۹۸۰ ۱۳۹۸
رده بندی دیویی	: ۳۰۷/۱۲۰۹۵۵۳۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۷۷۴۴۷۵

اطلس آمایش استان زنجان

مؤلف: دکتر محسن کلاتری

ناظر: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان زنجان، معاونت هماهنگی برنامه و بودجه

نوبت چاپ: اول

سال انتشار: ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۳ نسخه

قیمت: ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

نشانی: زنجان، بلوار دارالقرآن، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی زنجان

تلفن: ۰۲۴-۳۳۱۴۹۱۱۱، ۰۲۴-۳۳۱۴۹۱۰۹، ۰۲۴-۳۳۱۴۹۱۰۹، کدپستی: ۴۵۱۳۸-۶۹۹۹۸

پست الکترونیک: info-zn@mpo.ir وبگاه: www.mpo-zn.ir

پیشگفتار

نقشه یکی از ابزارهای مهم در پژوهش‌های علمی است که استفاده از آن، نتایج این پژوهش‌ها و تحلیل‌ها را مؤثرتر و کارآمدتر می‌نماید. نقشه تصویری از زمین یا پدیده‌هاست که از دیرباز بر پایه نیاز بشر و در انواع مختلف تولید شده است. نقشه تاریخی کهن دارد، شاید به اندازه عمر انسان هوشمند بر روی زمین و پیش از آنکه کاغذ و نقشه کاغذی وجود داشته است. بشر آنچه از دنیای پیرامون خود می‌شناخت به شکل ساده‌شده‌ای تصویرسازی و ثبت می‌کرد. از آن زمان تاکنون مسیر تولید و ساخت نقشه و انواع آن دگرگونی زیادی پیدا کرده است.

گرچه نقشه‌های امروز شباهت زیادی با نقشه‌های قدیمی ندارند اما یک نکته در خصوص نقشه، ثابت و باقی است و آن اینکه در زندگی، فعالیت، مدیریت تصمیم‌گیری، برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های بشر، نقشه‌ها نقش حیاتی دارند و نه تنها از ارزش آن‌ها در طول قرون و اعصار کاسته نشده، بلکه به‌م‌ازات شد و توسعه اندیشه علم و فناوری بشر همواره بر اهمیت و ارزش نقشه‌ها افزوده شده است. شاید دلیل این اهمیت و ارزش این است که نقشه‌ها منبع مهم داده‌ها هستند و اطلاعات بسیار ارزشمندی را در خود دارند. از سوی دیگر نقشه‌ها این اطلاعات را به‌منظور به‌ذی‌نفعی در خود ثبت و ذخیره می‌کنند و به‌عنوان انبار داده و اطلاعات استفاده می‌نمایند و نکته بسیار مهم دیگر اینکه این نقشه‌ها در انتقال مفاهیم و اطلاعات و معانی در نقشه با تجسم‌بخشی و تصویرسازی صورت می‌گیرد. این ویژگی سبب می‌شود نقشه‌ها در بیان مفاهیم و انتقال آن به ذهن بسیار کارا تر و مفیدتر ظاهر شوند، کاری که نوشته‌ها و گفته‌ها به این سهولت انجام نمی‌دهند (Harries, 1996).

از دیگر دلایل اهمیت روزافزون نقشه‌ها امکان تحلیل و پردازش آن است. امروز، بسیاری از تحلیل‌ها به کمک ابزار تحلیل نقشه صورت می‌گیرد و نقش تعیین‌کننده‌ای در تصمیم‌گیری‌ها دارد. نکته حائز اهمیت دیگر در این خصوص عمومیت یابی نقشه‌ها در زندگی‌های عادی و روزمره مردم است. برخلاف گذشته که نقشه در امور تخصصی به کار می‌رفت و تنها متخصصین و صاحب‌نظران از آن استفاده می‌کردند اما در دنیای امروز نقشه‌ها به ابزاری ضروری در زندگی بشر تبدیل شده‌اند.

اطلس به مجموعه‌ای مدون و مجلد از نقشه‌ها، نمودارها، تصویرها و گزارش‌های مربوط به یک یا چند موضوع گفته می‌شود که با نظم خاص و با دقیق‌ترین روش‌ها تهیه می‌شود. اطلس‌ها به خوبی قادرند جایگزین ده‌ها جلد کتاب و هزاران برگ گزارش فنی شوند و رؤس برنامه‌ها و تصمیم‌گیری‌ها را روشن‌تر از هر واسطه و رسانه اطلاعاتی دیگر عیان و بیان کنند. جایگاه انواع اطلس با توجه به حجم اطلاعات، دقت در تهیه و تنظیم و کیفیت هنری نمایش اطلاعات و پیوند آن‌ها بسیار ویژه و با اهمیت است.

آمایش سرزمین برنامه‌ای بلندمدت برای سازمان‌دهی بهینه زندگی انسان و فعالیت‌های او در فضای جغرافیایی و دربرگیرنده اصول بنیادین نیل به توسعه پایدار است. این برنامه مجموعه اهداف، راهبردها، سیاست‌ها و برنامه‌های اجرایی را در برمی‌گیرد که

به وسیله بخش دولتی، خصوصی و تعاونی در ابعاد مختلف طبیعی، انسانی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی مطابق با جهت گیری های کلان ملی تدوین و به اجرا گذارده می شود.

هدف آمایش سرزمین، سازمان دهی فضای جغرافیایی برای حفظ و بهره برداری خردمندانه از پهنه سرزمین است که بر پایه مزیت های محیط طبیعی و انسان ساخت با رویکردی سیستمی، جامع و یکپارچه در چارچوب توسعه پایدار انجام می گیرد. در این برنامه جنبه های مختلف زندگی و فعالیت های انسانی و عدم تعادل های موجود در عناصر تشکیل دهنده فضای جغرافیایی مطالعه شده و امکان تحقق توسعه فضایی همه جانبه و پایدار فراهم می شود؛ نکته ای که در بیش از پنجاه سال گذشته برنامه ریزی کشور کمتر بدان توجه شده است.

با عنایت به جایگاه ارزشمند برنامه آمایش سرزمین در نیل به توسعه پایدار و به منظور برقراری هرچه بیشتر و بهتر عدالت فضایی در کشور و ارتقای سطح و کارکرد نظام برنامه ریزی کشور، هم زمان با سایر استان های کشور مطالعات تدوین برنامه آمایش استان زنجان با هدایت مرکز ملی آمایش سرزمین و با تلاش مسئولین و دست اندرکاران اجرایی استان تهیه گردید.

اطلس حاضر گزیده ای از مجموعه نقشه های مطالعات برنامه آمایش استان زنجان است که از مجموع گزارش های این مطالعات در ۲۰ مجلد با بیش از چند هزار صفحه که طی سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۵ تولید شده استخراج شده است. هدف از تدوین اطلس مزبور، ایجاد یک واسطه و سامانه اطلاعاتی با امکان اخذ و درک سریع اطلاعات به شیوه بصری برای سیاست گذاران و برنامه ریزان استان است تا بدین وسیله ضمن آگاهی و وضعیت استان در مقطع کنونی، نتیجه اقدامات گذشته را دریابند، کاستی های موجود را بهتر بشناسند و برنامه ها و راهبردهای توسعه را بر مبنای شکلی دقیق تر و کارآمدتر تهیه نمایند.

در پایان لازم می دانم از کارشناسان محترم دستگاه اجرایی، دانشگاه زنجان و سازمان مدیریت و برنامه ریزی به ویژه معاونت هماهنگی برنامه بودجه، به خاطر تلاش و همراهی در به ثمر رسیدن این اقدام ارزنده تقدیر و تشکر نمایم.

شهرام طهماسبی

رئیس سازمان مدیریت و

برنامه ریزی استان زنجان

فهرست مطالب

عنوان	شماره صفحه
۱. وضعیت طبیعی و محیط‌زیست.....	۹
۱.۱. موقعیت و مساحت استان.....	۱۱
۱.۲. پستی و بلندی‌ها و شیب.....	۱۵
۱.۳. حوضه‌ها و زیرحوضه‌های آبریز.....	۱۸
۱.۴. اقلیم.....	۲۱
۱.۵. زمین‌شناسی و منابع معدنی.....	۳۱
۱.۶. محیط‌زیست.....	۴۱
۲. وضعیت انسانی و جمعیتی.....	۴۹
۳. سازمان فضایی.....	۵۷
۳.۱. سازمان فضایی سکونتگاهی.....	۵۹
۳.۱.۱. نظام شهری.....	۵۹
۳.۱.۲. نظام روستانشینی.....	۶۷
۳.۲. سازمان فضایی فعالیت.....	۷۷
۳.۲.۱. تحلیل سازمان فضایی بخش کشاورزی.....	۷۷
۳.۲.۲. تحلیل سازمان فضایی بخش صنعت و معدن.....	۹۲
۳.۲.۳. تحلیل سازمان فضایی بخش خدمات.....	۱۰۷
۳.۲.۴. تحلیل سازمان فضایی بخش گردشگری.....	۱۱۸
۳.۳. سازمان فضایی استقرار امکانات زیربنایی.....	۱۲۲
۳.۳.۱. شبکه حمل‌ونقل.....	۱۲۲
۳.۳.۲. شبکه انتقال انرژی.....	۱۲۹
۳.۳.۳. خدمات مخابراتی.....	۱۳۵
۳.۳.۴. کیفیت و گستره پوشش صداوسیما و ارتباطات رادیویی و فرکانسی.....	۱۳۷

۴. توصیف و تحلیل پیوندها.....	۱۳۹
۱.۴. پیوندهای فیزیکی.....	۱۴۱
۲.۴. پیوندهای اقتصادی.....	۱۵۲
۳.۴. پیوندهای جمعیتی.....	۱۵۶
۵. تهدیدات، ملاحظات و عدم تعادل‌های موجود در نظام فضایی.....	۱۶۳
۱.۵. تهدیدات، ملاحظات و عدم تعادل‌های محیطی و زیست محیطی.....	۱۶۵
۲.۵. تهدیدات، ملاحظات و عدم تعادل‌های اقتصادی.....	۱۷۷
۳.۵. تهدیدات، ملاحظات و عدم تعادل‌های شهری - روستایی.....	۱۸۶
۶. الگوهای سازمان‌یاب فضایی استان.....	۱۹۱
۷. برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری.....	۱۹۵
۱.۷. پهنه‌بندی مناطق برنامه‌ریزی استان.....	۱۹۷
۲.۷. تعیین تخصص‌های مناطق برنامه‌ریزی استان.....	۲۰۱
۳.۷. تعیین شکل‌بندی کلی الگوی اسکان در تمام دلسله مراتبی مراکز سکونتگاهی.....	۲۰۶
۴.۷. سطح‌بندی نظام خدمات برتر با توجه به ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت.....	۲۱۴
۵.۷. طراحی شبکه‌های اصلی زیربنایی با توجه به ساختار فضایی قلمروها و مراکز زیست و فعالیت.....	۲۱۹
۶.۷. سازمان فضایی کاربری طبیعی زمین.....	۲۲۳
۷.۷. سازمان فضایی فعالیت.....	۲۲۶
۱.۷.۷. کشاورزی و دامپروری.....	۲۲۶
۲.۷.۷. صنعت و معدن.....	۲۲۹
۳.۷.۷. خدمات و گردشگری.....	۲۳۳
فهرست منابع.....	۲۳۷